

KREŠTĀN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLICKÉ NOVINY
VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ NEDELU NA 16 STRANÁCH.

<p><i>Prédplatná cena:</i> Na celý rok . . . . . 2 zl. — kr. Na pol roka . . . . . 1 > — > Na štvrt roka . . . . . — > 60 > Jednotlivé číslo 4 kr.</p>	<p>Spisujú a vydávajú: MIKULÁŠ LEPSÉNYI a GERHARD NÉMETH. Hlavný spolupracovník: FRANTIŠ BLESZKÁNY.</p>	<p><i>Redakcia a vydavateľstvo:</i> 1 Budapešti VIII. ker., Práter-úlica 44. sem sa majú posielat predplatky, jako i dopisy do novin, ohlášky a náhodné reklamácie. Cena jedného 5 stípcového malého riadku je 10 kr.</p>
--	--	---

Výsledky nových zákonov.

Už sme, t. j. by sme mali byť v riadnej kolaji toho nového civilného života. A predsa bár aj dnes zajtra tri týždne budú, čo tie plody svobodných myslíkov a zednárov do života vstúpily; ešte v žd y to nechce ľud za skutočnú vec uznať, mráz ho prechádza, pokerúc si len myslí na to, že bude museť mať obchod s tými pánm i, ktorých nezbehlosť a neuznanlivosť vo vedení tých nových kníh je hotovým trestom nielen pre vinných ale aj pre nevinných, ktorým sa ešte len pred mesiacom ani nesnívalo o tých beznábo-

Prastarý chrám jaákského opátstva.

ženských novotínach, o ichžto výsledkov chcem čo-to sdeliť ct. čitateľovi.

s tými novými úradníkami dotýkanie majú. Ponosujú sa, že pred tým, keď stav manželský

V prvom rade musím spomenúť všeobecnú nespokojnosť. Nespokojní sú zednári a svobodní murári, že to nevypálilo tak, jako si oni žiadali. Oni si predpokladali, že osemkrát sto tisíc zlatých zaokryje výdavky, s ktorými je spojená táto nová nekreštánská premena; a teraz už i samým to vrtá v modzgoch že dakoľko millionov bude treba k tomu cieľu, ktorá summa sa mohla obrátiť radšej na školy, chudobných duchovných a učiteľov. Ja keď oni protináboženské novoty si žiadali previesť.

Nespokojní sú ale i ľudia, ktorí

S úprimnou dôverou prosíme priateľov našich zásad, aby naše noviny s apoštolskou horlivosťou rozširovali, ponevác semeno našich vzněšených úmyslov len tak budeme môcť rozsiat široko a sebe budúcnosť zabezpečiť.

chceli uzavreť hneď to bolo hotové; a keď im aj chýbal ktorý ten dokument, duchovný vraj im to zaopatril tak, že oni bez ostudy za dva týždne do poriadku prišli. Teraz ale zakaľ len k ohláškam dojsť môžu, potrebujú 10—14 dní; od jedného úradu do druhého ich preháňajú; až konečne mnohí tú náramnú behačku zunuju a radšej tak zostanú, jako vravia, bez všetkej komedie; čo síce neschvaľujeme, predsa ale spomenúť sme museli, aby pravda na vrch vyšla. Nedávno celkom cvičená šlechtná slečna sa vyslovila, že Boh daj, by parom uchytil aj toho, komu najprv taká myšlienka sa usídlila v modzgoch tie novoty uviesť, lebo vraj už desať dní lieta jak šialená, lež ohlášky si vydobýť mohla. Teraz keď účinok toho zákona cítiť musia, už i tí ho majú po krk, ktorí z bezbožnosti sa vyškerili na kňazov zlomyselne 1. októbra; jakby boli chceli s tým úsmevom kňazovi na vedomie dať; ale vám dali.

Nespokojná je i vrchnosť vojanská, ktorej hlava nedávno vydala výrok, že vojak *nesmie* byť spokojný s civilným párením, lež vraj *musí* i do chrámu ísť pred Bohom prisahou zapečatiť svoj svätý zväzok s nevestou mladou. A kto by to neurobil, shodia ho s vojanskej hodnosti, ztratí šaršu. Keby teda vojanská vrchnosť za pravé uznávala manželstvo občianske, či by nútila officierov k oltáru ísť? Práve tak je to aj v Nemecku, kde štátny úradník a vojak, nechce-li svoj chlieb i titul krkvylomeniu vystaviť, musí sa i od kňaza dať sosobašiť a požeňať.

Nespokojní sú aj evanjelíci. Ich biskupi čapkali Wekerlemu a Bánffymu, keď tieto protikresťanské veci v hornej snemovni previedol; teraz ale už nečapkajú. Ich kňazi sa ponosujú, že skrze odobranie matrik ztratilí dôchodok; vynáhradu ale ich vodcovia im nedovolia pýtať, lebo vraj práve takým právom by ju mohli pýtať i katolícki kňazi a rabíni; to je ale moc, keby ôsemnásť tisíc kňazov malo vynáhradu dostať. Teda sa usniesli, že si budú od vlády žiadať, aby im zdvihla, popravila obvyklú podporu. Lenže skrze toto trocha by záviseli od vlády a štátu; a tak ich vodcovia to navrhovali, aby sa chudobní kňazi uspokojili, a neodvislosť cirkve vyše vážili, nežli hmotný blahobyť. L'ahko je to vyprávať tak pri zelenom stole; nech by ale tých pánov posadil človek k biednemu stolu evanjelických farárov, potom by im ich splasknuté brucho iné myšlienky nadrážalo.

Slovom veľká galiba je u evanjelíkov tak, že dvaja biskupi ich zaľakovali, nalakali sa pomotaného položenia svojej cirkve; a veď títo páni tiež hlasovali na tie všetké novoty, skrze

ktoré kňazov do biedy uvrhly a slovákov si tak odcudzily, že tí radšej by husími zostali, jakby mali tie veci za svoje a za pravé uznať. Slovenskí evanjelíci tak sú rozžialení, že v poradách a v dohadách už ani účasť nechcú brať. Baltíka si vyvolili za biskupa, v ktorom ale sa sklamali, lebo proti nim s liberálci držal.

Predsa ale najväčším žiaľom sú naplnené duše nábožné ľudu chudobného. Volebné právo shabali; daň je nesmierne vysoko vytiahnutá; zbožie je bez ceny, tak: že roľníci už nič nemajú, čo by v tejto vlasti ich život milým a príjemným učinilo. Do včúl ešte aspoň duševnú potechu mali, teraz liberálci i tú im závideľi a žľou naplnili, urážajúc v tej najväčšej miere ich náboženstvo. Židovstvo sa pestuje a povyšuje; kresťanstvo sa ponizuje.

O smutné je toto položenie; a pomoc vo výhlade nenie; noviny, snem vo vačku židovskom sú a čo chvíľa i všetky statky. O priď kráľovstvo lepších časov! Kedyže nám už bude i veselšie svitať? . . . Keď ľudová strana bude riadiť krajinu; ona nám pomôže; vtedy len rúcaniny týchto novôt budú známe; daj to čím skôr Bože!

Cachtičan.

POLITICKÉ CHÝRY.

Cirkevná politika vo vyššej snemovni. Predsedníctvo vyššej snemovne na vedomosť dáva, že tie odseky zákonného návrhu o slobodnom vykonávaní náboženstva, ohľadom ktorých ustalenie sa ešte nestalo, vyššia snemovňa 21-ho októbra bude pojednávať.

Porada ľudovej strany. Vo Vespríme 8-ho tohoto mesiaca bola porada ľudovej strany u jeho osvietenosti pána biskupa Karola Horníga. Účasť na nej vzali všetci dekania a vážnejší farári a viacej preanejších statkárov.

Pokrok Františa Koššútha. Tak sa zdá, že Františ Koššúth nielen v obchode, ale i v liberálnych mravoch veľký pokrok dokazuje a veľmi sa naňho chytá praktičná vedomosť jeho gazdu: Gustáva *Tarnócyho*. Aspoň o tom svedčí, ten nižej spomenutý obežný list, ktorý spravcom sporiteľní poslal, a ktorý následovne zneje: „Velkomožný pán spravco sporiteľne! Prosím Vás, raďte mi na vedomie dať, že na onom prostore, na ktorí účinkovanie vašeho ústavu sa rozprestiera, ktorí sú vodcovia liberálnej, národnej, neodvislej a 48 ročnej strany a nakoľko majú títo vplyv na politické voľby.“ Tento malý listok dokazuje, že Františ Koššúth napreduje, rýchlo napreduje po svahu politickej zkaženosti. Pán Tarnócy môže byť hrdý naňho. Dobrého učenníka dostal v Koššúthovi.

Mzda za podporu. Kalvínski kňazi podľa návodu jedného ich hodného vzoru Kolomana *Tisy* zavesili svoje 48 ročné zásady na klínce a so zatvorenými očiami podporovali vládu v cirkevnej politike. Vediať to, že s týmto podporovaním najviac svojim vlastným

záujmom si škodili, a i to vediac, že títo driečni páni čo sa peňazí týka, ani babky nevypúšťajú z ruky, už na počiatku toho podporovania sme povedali, že čo skrze cirkevnú politiku ztratia, na to veru vynáhradu budú od štátu požadovať; a ejhľa už sa i hýbu. Debrecínske kalvínske noviny menom „Órálló“ v poslednom čísle s kyslou tvárou sa žalujú, že následkom toho nového poriadku kalvínským kňazom mnoho štolárneho dôchodku odpadlo, bez ktorého sa nemôžu zaobiť. Práve preto spomenuté noviny oslovujú vládu, aby to vynáhradila protestantským kňazom. — Ale to tak neide. Keď hrdláčom kalvínskym kňazom bola potrebná cirkevná politika, tedy len nech snažajú i jej následky. Oni sami podporovali ten zákon, ktorý im škodu urobil, tedy nemajú príčiny sa ponosovať. Dost, že z dane ľudu musia sa zaokryť tie útraty, ktoré cirkevná politika od kalvínskeho kňazstva schvaľovaná zapríčiňuje. I to je mnoho, nie že by sme ešte farchy ich vynáhrady na krk chudobnému ľudu uvalili. Nenazdali sme sa, že protestantské kňazstvo je na tolko nesvedomité. Nedbalo by, keď by ubohému ľudu i ostatnú kvapku krvi vyprašovali, len nech z ich vačku nevstane ani haliera. Je to opravdu veľkolepý kňazsky charakter!

Dobrá rada. Po civilnom manželstve včul už započína na celý majatok cirkevný škúľiť krivooká židovská tlač a z času na čas cie i, čo sa na shabanie statkov vzťahuje. Dnes ešte sa nepovažuje zrejmo vystúpiť, len sa vyhráza, že takto a takto bude, jestli proti židovským zámerom sa opovážime slovo pozdvihnúť. Tak židovsko-slobodomurársky „Pesti Hirlap“ v čísle z 3-ho októbra sa tiež vyhráza, že jestli nesložíme zbraň boja, že ešte môžeme ztratit i to čo máme. Rozumej: cirkevné státky. Že židovský „Pesti Hirlap“ sa nazdáva, že týmto vyhrázaním sa nás postraší, tomu sa nedivíme. Pravda že i nás podľa seba merá a nazdáva sa, že i nám rozum vždy len za *rebachom* chodí, a za *rebach* že sme i my hotoví zapredať zásady našej viery. Ale židáčkovia my sme neni z toho testa, ktorých možno postrašiť. Za pozemské záujmy našu vieru nezapredáme. My sa domnievame, že náš majatok s pomocou božou budeme môcť si obrániť, ale či vám neostane niekoľko zubov na bojišti, to je už iná otázka. Lež keď by sme na to ani dostatočnej sily nemali, zradou našej viery, nikdy práva naše nebudeme brániť. Túto slávnú rofu ponecháme jordánskym hrdinom.

Po tretí krát. Podľa chýru v Nitre zas bude nezadlho voľba, Im icha *Janitša* vyvolia za vicišpána a tak vzdá sa mandáta. Snáď len tá ubohá Nitra nepretrpí tých desať egyptských rán.

Ludová strana sa utvorila v Olade 6-ho októbra. Voličia celej obce s oduševnením vyznali, že sú verní k Ludovej strane, že len na takého kandidáta budú hlasovať, ktorý zásady tejto stránky vyznáva. Za predsedu si vyvolili Františa *Fehéra* tamejšieho vážneho gazdu.

Rozpočet náboženských záležitostí a verejnej vyučby. Peňažitý výbor snemovne 12-ho toho mesiaca pojednával rozpočet kultusministerskej torby. *Tomáš Péchy* v záležitosti podpory protestantských cirkví, *Ferdinand Horánszky* v otázke kat. samosprávy a kongruy interpelloval ministra, *Ignác Darányi* s divoliberalnou hlúpostou táral, že: oplieckové novoty neviažu štát ku vynáhrade naproti cirkvám. *Dionys Pázmándy* o románskych gymnáziách praví, že v týchže i podnes maďarská reč je len macošným deckom. — *Helgy* v záležitosti vyučovania v židovskom kupectve a židov-

ského priemyslu sa pýtal ministra, že čo bude s tým? *Jufo Wlaššič* poškrábal si hlavu a dal sa do odpovedi. Čo z tejto figy pozostávalo: štát. cirkvám nedá vynáhrady, — samo sebou sa rozumie. Čo sa kongruy týka, popis sa v januári započína. O samospráve ešte len potom dá odpoveď. Románské gymnázium stojí pod prísnyim dozorstvom. Punktum.

Krajinský kat. snem. Ku tomu pohybu, ktorý cieľi, aby sa krajinský kat. snem vydržiaval, novejšie sa pripojil i *čáčansky a bajmocký* dekanát. Aby sa pohyb započal, obidva okresy poprosia svojho biskupa. Tedy napred s týmto spasonosným pohybom.

K voličom ludovej strany v luptovskej stolici.

21., 22. a 23-ho októbra budú voľby do stoličného výboru v našej stolici. Zbytočné by bolo spomínať, jak vážne sú tieto voľby. V stoličnom výbore sa rozhodujú záujmy obcí, tam sa ustanovujú výdavky, ktoré pod nápisom obecnej príračky piecá jednotlivých občanov obťažujú, tam verejne môžu na otázku ľahať úradníkov svoju moc nadužívajúcich a svoje povinnosti zanedbávajúcich, ktorí častokrát si myslia, že ľud je pre nich a nie naopak, že oni sú pre ľud z ktoréhožto krvopotne nadobnutých halierov žijú a sú platení; v našej stolici posávať jedna hremada ľudí len svoje sebecké záujmy hľadajúca do stoličného výboru svoju rodinu a priateľov z väčšej stránky volila, ktorí i sami prináležiac k úradníctvu podľa tej zásady, že „vrana vrane oči nevykole,“ všelike dozorstvo prekazila a z výboru tých, ktorí by boli na to povolani bývali: neodvislý občiansky a roľnícky živel.

To nesmie a nemôže tak ďalej ísť. L'uptovska stolica bola prvá na hornom kraji, ktorá prelomila ľad — v Ružomberku sme vydržiavali to najprvšie shromadenie ludovej strany v krajine, tam sa dostavili ponajprv katolíci i evanjelíci, ruky si podávajú, príklad v Ružomberku daný nasledovali v Tate a v Mošoni, kde z úst jedného katolíckeho kňaza znely tieto na veky pamätne slová: radnej vidíme medzi sebou jedného viere verného protestanta, než sto ľahostajných katolíkov! V Ružomberku sme boli oduševnení, ukážme, že znak toho v nás ostal, ukážme, že náš ľud neni tým „hlúpym zástupom,“ jakým výrazom jedon minister ho poctil, ktorý sa tiež z „hlúpeho zástupu“ vyšvihol. Spojme sa pri týchto voľbách po obciach okolo našich známych vodcov, dostavme sa všetci až do poslednieho pri voľbe a dajme naše hlasy na našich neodvislých mužov Ludovej stránky, aby sme už raz koniec urobili nedobizňám tých, ktorí pod pokryvkou zodraného, falošného vlastenectva, svoje vlastné se-

becké materiálne výhody nladajú a žiadosti ľudu jako i jeho blahobyť si nevšímajú. Ukážme, že náš dobrý ľud sa už prebudil zo spánku a že s týmto heslom vystúpi na bojište:

Nech žije naša stránka, nech žije ľudová strana!
Stefan Rakovszky.

Krajinský snem.

V Budapešti 5-ho októbra 1895.

Ablegáti mali takú naruživosť dopytovať sa dneska jako snád nikdy. Osem interpellacij jedno za druhým zaznelo v ctenom dome a zpomedi týchto zvlášte dve, *Drakuličova* a *Višontajova* zasluhujú povšimnutia, ponevác poukázaly na účinkovanie vlády, ktoré sa jej ťažko pripočítuje. Pavel Drakulič v úvode svojej reči silno vystúpil proti ministerskému predsedovi a jeho ozyv mal veľký dojem preto, ponevác beočínskú záležitosť, ktorú srpské časopisy v poslednom čase naruživo pojednávaly, v svojej nestrannej a politične vysoko stojacej reči predniesol pred snemovnou. Ponevác táto záležitosť bude mať ešte i pokračovanie, budeme mať príležitosť o nej prehovorif.

Višontai pýtal sa ministra financov, že či je to pravda, že zo zbytkov štátnej pokladnice 10 millionov zlatých uložil v rozličných bankoch a že rakúsko-uhorskému banku vskutku 10 millionov zlatých doprial jakožto *vlohu bez úrokov*. A jestli že toto urobil, či táto jeho veľkodušnosť zakladá sa na vzájemnosti naproti banku a či rakúska vláda mu tiež dopriala bezúročnú vlohu?

Na začiatku zasadnutia predseda oznámil, že Adolf Zay mandáta sa zriekol. Keď predseda vyriekol, že na 8-ho októbra určí pojednávanie o návrhu, ktorý zakazuje falšovať hospodárske plodiny, Ugron zakričal:

— *Treba k tomu vziať i volebné menoslovy.*

Táto trefná poznámka Ugronova smiech vzbudila.

Predseda vtedy zavrel zasadnutie, ale na raz jako vichrica hučalo zo všetkých strán:

— *A kde sú interpellácie!*

Na to Endrey hneď započal svoju interpelláciu a za ním i ostatní v predpísanom poriadku, na čo predseda zasadnutie o jednej hodine zavrel.

V Budapešti 8-ho októbra 1895.

Dnes málo vyslancov sa dostavilo do snemovne. Len až o poljedenastej hodine mohol Szilágyi zahajif zasadnutie, tak zriedkavo prichádzali vyslanci a i tí, ktorí prišli obstali buďto Bánffyho, ktorý prišiel v čiernych šatách s čiernou šatkou na krku, buďto obstali generála *Türr*, ktorý vzal starého Tisu a zrovna ho viedol do jedárne a zaujal ho pre seba. Pravda že o niekoľko minút bolo ich už viacej v büffete, než v poradnej sieni, tak že predseda bol prinútený porád cengaf na ablegátov, aby už raz prišli. V dnešnom zasadnutí prijali i vôbec i čiastočne zákon, ktorý zakazuje hospodárske plodiny falšovať.

Dohada nijako nemôhla doist zajímavosti, iba keď humorista s neodvislej strany oproti povstal proti jednému pravotárovi z teže strany, totiž Imrich ray proti Samuelovi Višontaimu a dosť štiplavé poznámky naňho robil, trochu ostala bystrejšou. Ešte môžeme podotknúf, že snemovňa vo vedomosť vzala tie odpo-

vede ministra gr. Festeticha, ktoré dal na interpellácie Gejzy Remete, Františa *Beššenyeiho* a Adalberta *Bernáth*. Ešte je neni isto kedy zas snemovňa bude mať zasadnutie.

Osvedčenie sútrpnosti.

Z príležitosti toho nepravého súdu, ktorý zodpovedného redaktora našich novín pod zámtkou, že *urazil kráľa* vyhlásil za hodného do štátneho žalára, všôbecná katolícka mienka zajajkala a opravdu obsypala našu redakciu útrpnými a proti súdu proteštujúcimi listami. Mikuláš Lepsényi bol by môhol rozdraždený rozmar obecenstva použiť a na výhodu svojej záležitosti upotrebiť, ale jeho zriedkava skromnosť mu nedovolila, aby ku svojej sláve čo len i jeden riadok uverejnil. Dojímavé krásne listy odložil si na pamiatku, jakožto dôkaz všôbecnej úcty, ale nedal ich verejnosti.

Ponevác včul obžaloba neskromnosti sa ho nemôže dotknúf, my včul otvoríme tú drahocennú kopu listov, a jeden alebo druhý v našich novinách prinesieme, nech vidí liberálna banda, že i katolíci znajú si uctif svojich veľkých mužov a všeliké mamľastvo ne nechajú bez slova.

Prevelebný pán Redaktor!

O tom ani reči, žeby Lepsényi bol chcel obraziť kráľa, veď kňaz katolícky ctí kráľa svojho a zaňho sa medíf. Čo my všetci ostatní cítíme, to za nás na papier položil Lepsényi, že totižto, novými, liberalnými, nešťastnými zákonami Cirkvi katolíckej jest ublíženo.

Táto krivda sa nepreinačí tým, že Lepsényi sedí v žalári, jako by sa ona nepreinačila ani vtedy, keď by nás všetkých, čo taktó vyznávame, do žalára strčili. Malichernú obeť na známy cieľ odo mňa a od mojich farníkov prijmite vďačne tak, jak vďačne jest ona obetovaná.

V Moravanoch dňa 2. októbra 1895.

Molnár Rudolf, dekan a farár.

Prevelebný pán redaktor!

Som bol ráz očul, že vtedy sa počínajú pre cirkev lepšie časy, keď je ona prenasledovaniu vystavená; lebo jak oheň zlato, tak vyčistí prenasledovanie cirkve; hniloba sa odstráni, planí údovia odpadnú, a jadro sa ešte lepšie sošlechtní, praví členovia sa v dobrom ešte lepšie zdokonália.

Ponevác toto prospešne prenasledovanie vo vašej osobe počali protivníci; celej krajiny oči na Vašnosť sú opreté; i my si neráz na Vás myslíme; a i v tento krát Vašnosť úctiplne, pozdravujeme vo Vrbovom.

Jozef Lago i s privrženci.

Vysokocentný duchovný pane!

Slovo letí, skutok zostane hlboko vrytý do pamäti. Mnohí milujú cirkev slovom; aj tí ablegáti ktorí hlasovali na civilné manželstvo päsťou si tlkli prsia, že milujú cirkev, skutkom ale podpísali jej odsúdenie a vylúčenie z istých vecí.

Málo je ale takých, ktorí by uprimne zo srdca, ju milovali a toto i skutkom dokázali; čím je ich ale menej tým chvalitebnejší sú oni. I vy patríte medzi týchto mužov. A preto s pravým súcitom vás pozdravujem p. Red. v jaskyne segedínskej a prajem vám dlhý život, aby ste ešte mnohé roky cirkev zastávali môhol.

Mária Wrchovszky.

Milodary.

Na útraty, ktoré vznikly preto, že hlavný redaktor našich novin: Mikuláš Lepsényi bohužiaľ bol odsúdený, milodary ráčili nám zaslať:

Szokolcza: Mária Kapanek 50 kr. Viedeň: Michal Janczeh 1 zl. Königshütte: Jozef Paur, Józef Porej 1 Marku. Lipó-Gombás: Jozef Oskál a manželka 80 kr. Spolu kamarádi zložili 3 zl. 40 kr. Rovné: Jozef Beros 2 zl., Jozef Skulavi 1 zl. Dévény: Matej Melichertsik 30 kr. Luzani: V. T. Farár Ignác Lukács, Juraj Bartaky po 1 zl. Maria Horváth, Maria Peško po 50 kr. Mikusócz: Štefan Budjacs 50 kr. Igió: Ján Balczó Ján Beller, Zuzanna Gajdos, po 50 kr., Katerina O'ejár 30 kr., Mária Bistrický 20 kr. Puchó: Ján Csizmár 1 zl. Zem. Kotešovej: Pavel Glaboš, Ján Kaczina po 1 zl. Lédecz: Ján Zelik 1 zl. 20 kr., Štefan Thurzo 1 zl., Ján Zigo, Anton Blez, Vencel Brokeš, Ignác Zupan, Jan Pogainik, Štefan Peterka po 20 kr. D'hepole: Ján Klukany, Juraj Ribán, Anna M'čura, N Mičura, Andrej Kudeľčik, Jozef Keblovsky po 1 zl. Jozef Hrivik, Jan Veveričik, Juraj Kerček, Štefan Čapičik, Pavel Kudeľčik, Jozef Bublik, Juraj Veveričik, Jozef Stanik, Ján Klukaň, Veronika Kuliš, po 50 kr. Imrich Zuzik 30 kr., Ján Puckala, Kornel Jančý, Jozef Dzuračik, Ján Forbák, Štefan Valjencik, Ján Valjencik, Mikuláš Bielek, Andraš Mrnik po 20 kr. Jozef Kolibik, Ján Borak, Martin Drabina, Barbara Klukau, Pavel Ploščičak 65 kr., dohromady 13 zl. 55 kr. Hamri: Jozef Gardik, Jozef Sondrik po 50 kr. menšia zbierka 2 zl. 30 kr. Orava: Jozef Czapek, Michal Vojak po 50 kr. Zuberecz: Štefan Matykulák 1 zl. Ondrej Gonda, Ján Kovalcsik, Ján Jancso, Ján Bazsik, Jozef Greš, Mária Vlk, Jozef Svelony, Jozef Valek, Tomáš Kovačik, Jozef Bittár, po 50 kr. menšia zbierka 12 zl. 80 kr. Habovk: Silveszter 1 zl., Ján Taraj, Jozef Mikuš, Mato Gondik, po 50 kr. menšia zbierka 5 zl. 85 kr. Genfu: Pavel Šukala 8 zl., Štefan Paštinski, Ondrej Zrebni po 1 zl., Štefan Masjarik, Jozef Masjarik, Jozef Halama, Jozef Bučo, Štefan Balaš, Jozef Stariček, Štefan Hudec, Ondrej Kucharik, Štefan Vlk, Matej Veseli po 50 kr. Freiburg: Ján Drnda, Adam Belaj, Gašpar Szuchany po 1 marke. Szt-Abrahám: Katalin Csambal 60 kr. Szkalicza: Rozália Kancsárik 50 kr.

Za poslané milodary, jako tiež za poslané útrpné riadky v mene milého mučedelníka našej svätej veci najvrúcnejšie vdaky vzdávame. Požehnaj Bože štedrých darcov s nebeským i zemským požehnaním.

(Pokračovanie nasleduje).

Vražda v Garam-Kiššallove.

Táto obec je uhorská, obyvatelia jej sú kalvíni; slovenskej obce nenie na celom okolí. Teče v tej dolinke, v ktorej i táto obec leží, potok Sikince rečený, ktorý nad dedinou je vrbami a iným huštim sprovádzaný, a v tomtože sa našlo telo jedného 5 ročného dieťaťa, od ktorého asi na sto krokov je jedon mlýn kunštovný, ktorého poschodie sa podobá drevenej veži; a vraj odtiaľto videl tovaryš Štefan Kakody tých, ktorí mrtvolu dieťaťa ta doniesli.

6. sept. Jozef Baláž (robotník) sám bol s 5 detmi doma, a poslal malú Julku k Adlerovi, aby mu doniesla pálenky v takej flaške, v ktorej pred tým ocet býval. Adlerka dala to malé dievča špinavé skrze služku umiť, ktorú hneď dojif poslala. Otec šol ale po robote, a len po poludní prišol domov; pýtal sa na to dievčatko, a hneď poslal staršiu dcéru za ním. Tá s takou odpoveďou prišla, že malé dievča hneď ráno šlo naspák a flašku vraj ona sama našla pod bránou toho žida. Celá obec počala hľadať dieťa, ale márne. Prišla domov i matka z Ostryhomu, ktorá krčovite zvolala: Zabili ju. Na druhý deň žandári skúmali, ale bez výsledku. Vtedy ale ešte ticho bolo v obci. Dvaja tvrdia, že o 10 h. ešte videli to dievča hrať sa.

Päť dní uplynulo. Matka ustavične behala, hľadala. 10. sept. oheň vypukol v zahrade, ktorej susedou je zahrada Adlerová. Celá obec vláčila vodu. Vtedy videl ten tovaryš, že dvaja čosi dovliekli do toho vrbičia, on ale si to nevšimol, na oheň sa díval.

Na druhý deň malý psík vliekol dačo, to bola ruka z dieťaťa; šli za ním a tam našli hrozno roztrancirovanú mrtvolu malej Julky. Nos, uši odrezané, oči vyklané, hlavu odranú; a tieto veci v jej vlastnej fertuche zaviazané byly.

Po obede lekár otvoril mrtvolu dieťaťa; i prsá malo odraté a mäso na tri prsti po celom tele poprerezované; ruky odrezané, medzi kostami popichané. A toto všetko za živa podstúpilo to chůda. Veľmi obratná ruka to vraj previedla.

Žandári hneď počali vyhľadávať. Adler povedal, že jeho hnevnik v dedine je Ján Várady, ktorého syn vraj je mäsiar. Najprv týchto vzali na otázku. Ani jedon z nich nepije. Našli ale zle vypratú krvavú šatu. Várady povedal, že pri zväžani zabil tela, a pre mnohú prácu nebolo kedy dôkladne to vyprať. I žena to potvrdila; predsa ale oboch v železách do žalára vpratáli, kde sú od tej doby.

Obec je ticho, len židom obloky povybíjali.

Čachvičan.

Učiteľ a Sedliak.

S. Prišol som vás prosiť, aby ste tak dobrý bol a mi túto pieseň o tom matríkárovi z Považia trochu vysvetlil; lebo sú v nej také slová, ktoré ja nerozumiem a preto si aj pri tom všeličo sprostého myslím, a sa hnevám.

U. Vidíte susede môj, dobrého si pri tom nič myslieť nemôžete. Čítate vládne ináč liberálne noviny, tieto sú od vlády platené a preto vládu za to veľké a neoprávnené utlačovanie ľudu kresťanského vychvaľujú, jako tá stolica pred ministrom toho notára za jeho v tej piesni opísané skutky. Máme noviny národné neodvislej a ľudovej strany. Tie zastávajú záujmy uhorsko-kresťanského ľudu jak n. p. „Kresťan.“ Tieto donášajú ľudu čistú pravdu, jako ten národný cestovateľ. Priam tak jak celý ľud kresťanský sa hnevať musí na tie ľuňaniny liberálnych časopisov, tak sa aj tí páni, ktorých ten opísaný notár krmil a napájal na toho pravdo mluvného cestovateľa hnevajú, že tento špinavosť týchto liberálnych panákov odhalil.

S. Prosím vás pán učiteľ ráčte pokračovať o tej piesni z Považia; však aj my máme takej všelijakej zberby liberálnej dosť. Aj náš notár je málo lepší, jako ten oplan zo S. a rychtár tiež čertom smrdí.

U. Máte pravdu! Máme aj my dosť našich platených nepriateľov, ale nie predsa takých, jako je ten oplan a úskok z Považia.

S. Prosím vás pán učiteľ, čo je to to Považie a čo znamená to veľké S a tie bodky za ním?

U. Považie je ten kraj cez ktorý Váh tečie. Tento sa tiahne od Liptova až po Komárno. To hrubé S znamená začiatočnú písmenu ména tej obce, kde ten kalvinský paša úraduje; tie bodky znamenajú počet písmen v slove sa nachádzajúcich s koncovkou ou.

S. Mesto alebo dedin čo by sa na ou končili niet to; já aspoň žiadne neviem.

U. Máte pravdu; ale vezmite k tomu tu predponu Nad na pr. nad ženou, dedinou, nad Zilinou, Senicou, Sereďou, Sotinou, Stredou atď. a máte to hneď po hromade.

S. Ďakujem vám, pán učiteľ za to vysvetlenie. Já myslím že z týchto vo voľaktore meste, sa ten oplan a zlodej zdržuje. Poznal som ja jedného takého pašu. To bolo pred 5 rokmi. Hnal som Šmilovi plte až do Komárna. V Sereďi nás vohnala voda pod mlyn. Škodu sme utrpeli ale aj mlynár, a len tak že sme život zachránili. Mňa a Jána Šmatlavého vytiahli mlynári z vody, a Mišo Strapaty ten sa jakosi vyškrábal vo. Boli sme volaní do kancelarie; tam sedel jedon veľmi milý pán. Já som ho pozdravil jako pána veľkomožného. On túto hodnosť neprijal, a

hovoril, že on je len chudobný notár. Predniesol som mu našu stížnosť a prosil som aby sa nás zaujal a naše nebezpečenstvo, v ktorom sme stáli, uznal. Videl ten dobrý pán že sme mokrí a od zimy a strachu sa traseme nahovoril tých mlynárov, aby odstúpili od ich požadovania, čo aj títo dobrí ľudia spravili a nám ešte aj plte oslobodili. Ten strach čo som podstúpil, teho dobrého pána a tých bobrých ľudí nezapomenem do smrti. V tejto obci teda ten oplan a dráč není, iba že by bol Boh toho dobrého notára povolal a diabol nektorého zo svojich služebníkov tam vstrčil.

U. Aj to môže byť, ale nemyslím, že by na Považiu kde ľud dosť múdry je akého darebáka, dráča a cigána trpel. Ostatne kdekoľvek uraduje není hoden aby si statočný človek o neho špinavu bôtu otrel.

S. Máte pravdu pane učiteľ, priam jak o jedného nadutého notára ktorého som spomenul. Pohnúli sme sa zo Sereďe ale čo chvíla nás zachytil večer a sme pritiahli k brehu. V tom okamžení prišiol k nám jakysi nadutý panák s palicou; reval, jako býk, dýchal, ako medveď a teremtetoval jak besný. Za ním hneď prišlo niekoľko chlapov s palicami a len biť a biť. Jano Šmatlavý a Mišo Strapaty chytili tiež drúky že sa budú brániť, ale boly hneď chytení, do dediny odvedení a zavretí. Štyria chlapi zostali na plti, mňa odohnali, a ja som od strachu bežal až do Sereďe. Tam som sa dozvedel že to bol notár z bližšej dediny tuším Gagoce sa volala a obecní predstavení. Pokutovať nás chceli za to že sme koly do brehu uderili a plť na ne upevnili. Tak som já na mojej ostatnej ceste pochodil.

U. Jako ste domov prišiol?

S. Po železnici a len som sa obzeral či ten drak dakde netrčí. Tí dobrí priatelia v Sereďi mňa oslovili abych im písal jako som domov prišiol. Já som ale písal, ale budem teraz písať a sa opýtam čo robí ten ich dobrý notár. — Dobre sa majte pane učiteľ.

(Pokračovanie nasleduje.)

Žid, baša ...

Nápev: Ergerberger, Šosberger ...

alebo: tam nad váhom biely dom ...

Žid, baša, kat, liberál

Dosť si sa nás nazdieral!

Konec tvojej palici,

Nesmie nás viac sekať po lici.

*Rany naše, mozole
Držali ste v rôsole.
My sme s plačom prosili,
Vy ste nás korbáčom lomili.*

*Našu prácu, psotný chlieb
Zhltila lotrov drsných leb.
Zatratený liberál
Z deviatej kože nás odieral.*

*Zločinec sa radoval,
So dňa na deň hodoval.
My otroci bez chleba
Žiadali sme pomoc od neba.*

*Prišla pomoc od Boha,
Milá stránka ľudová.
Tá porazí beťárov,
Ukrutných tyranov, tatárov.*

*Oslobodí ľud boží,
Čo sa trápi, úboží.
Vydobyje slobodu
Bitému kresťanstva národu.*

*Hor sa chlapci zmužile,
Ľudu stránka nech žije!
Nech pomrví potkanov,
Bezcitných bimbašov, pohanov.*

Dlhomír Polský.

Rozhovor Ondreja so svákom.

Hej sváko, ale že vám to bolo včera v tom Ružomberku, kým žiť budem nezabudnem na to, nech Pán Boh zaplatí tým, ktorí nám tú veľavýznamnú príležitosť poskytli!

Veru pravdu máš Ondro, šesťdesiat päť liet som už prežil, účasť som bral veru pri dosť voľbách a shromaždeniach, ale aby sa boli katolíci, veriaci kresťania do vedra zišli a to v tak ohromnom počte, to moje staré oči ešte nevideli.

A všetci sme šli s presvedčenia, všetkých nás viedol cit náboženský, ktorý tí páni zablatenou nohou šliapu, hnal nás ten svätý hnev nadtým, že nám chcú vieru odobrať, chcú nás Boha pozbaviť a zme aj dokázali, že žijeme a že sa nedáme, že ani ten múr mocno stojíme.

Tak je, nás veru nenapájali ničím. veď kto videl medzi tými tisícmi opitého?! Ani peniazmi nás nevábili, kto že mal nám tie peniaze dávať, veď sme my chudobní, ľudová strana nemá ani haliera nazbyt, my sa k jej podpore skladáme. Ale či by sme sa ozaj nehaňbili peniaze prijať? Nás páni liberálci len sprostými sedliakmi nazývajú, ale zato my máme viac citu jako choc ktorý z nich, tí sa dajú preplatiť nie len peniazmi ale dajú im jedno teľa, alebo bäranka, ba s jed-

ným kohútom alebo litrom masla si ho získaš. Takí ste veru, milí pánikovia, to vie celý svet; a žiaľbohu i my sme dlho takí boli, ale len boli, teraz sme už inší.

Inší sme veru, oči máme už otvorené, žiadnými sľubami náš neoslepia viacej. Tie výkriky na shromaždení boli len ozveny našej oduševnosti, to videl a slyšal aj náš pán hlavný slúžny, mohol si pochop utvoriť o nás.

Pán hlavný slúžny bol tam hore pri rečníkoch a ja som tam blízko bol nuž som ho videl jak sa tam krčil a mrštil, ale za to česť mu, nerobil nám žiadne prekážky ani posmechy ale svoju úradnú vážnosť do konca udržal, veď sme ho na konci aj éljenovali. Ale bol tam pri ňom akýsi bumbaj, neviem či to dáky jeho spoločník, bo sa s ním shováral, či čo za bruchopasník, bolo mu poznať, že má Filipa v rožku, ten sa tí Ondro tak rozhadzoval, z nás a rečníkov posmieval ani keby v krčme bol býval so svojimi súdruhmi. Ale ho naši páni veru nenechali nás potupovať, úctive jako sa svedčí ale do rovna mu jeho všetky tlachaniny odpovedali a chudačisko veru ani slovo nevedel ím riecť. Ja som mal takú vôľu ho odtiaľ dolu stiahnuť.

Ale čo nás po ňom sváko! veď viete, že všetko ľahké a prázne na hor sa tiahá. Plný klas sa sohne, prázny vypína hlavu, ukazuje práznosť. Nuž i ten pán chcel aby sme obdivovali jeho . . . sprostosť, hlúposť. Ale sa to len nahrnulo toho ľudu, z nášeho okresu veru zo všetkých dedín boli a cudzích čo tam bolo, hrúza!

Chvála Bohu a vďaka mu za to! Hej a vieš Ondro, keď si mi to bol rozprával o tých čo pri Kajuchovi boli na Lúčkach, nuž si mi vravel, že i Ludrovci a Stiavníčania tam boli; nuž ja som sa s nimi rozprával a tí sa veľmi hnevali, že je to nepravda oni tam nikdy neboli, ale že to vraj volaktori Černovci boli pre akúsi krčmu pri ňom.

— Nuž keď to sváko tma vám bolo vtedy, dobre som ích nemohol poznať, ale keď je tak za odpuštenie prosím. Veď to Ludrovčan bol čo rečnil a veru dobre on vravel.

— Najväčšia pravda v jeho reči bola tá, že nás sedliakov piť sami páni naučili pri voľbách. Hej keď si ja tak pomyslím čo sme my všetko pod kortešaciou popili, na môj pravdu ani by neuveril keby nebol sam skúsil, sam sa haňbím. Veď keby sme sa to boli prvej tak zišli, a také múdre oduševnenosťou plné reči počúvali ako tých rečníkov boli, veru neboli by sme tak klesli ani naša vlasť.

— Ten veľkomožný Zelenýák rozprával o akejsi burze čo je v Budapešti, a som všetko nepočul.

— Rozprával veru, to ti je taký akýsi židovský ústav, ktorý nakúpi zbožie vtedy keď roľník ho predať musí, a tak kúpi ho lacno, — a predá to isté zbožie vtedy, keď ho roľník kúpiť musí, predá ho teda draho. Tým činom veľmi moc utrží. Ale to je nie dosť. Tí židia na tej burze majú po celej krajine svojích súdruhov, agentov, tým dajú na známosť, že teraz len aby tolko dali za zbožie viacej nie a tak tá burza, tí židia v Pešti si ustanovia sami cenu na zbožie a to jednu po celej krajine. Pride úbohy roľník na trch, vyloží svoje zbožie, pride jeden dáva mu istú cenu, pride druhý dá tiež len tolko, tak i tretí i štvrtý. Ale ako že on to dá od poly darmo? Musí ho dať, peniaze mu treba na daň, porcie od inakadial ích nevezme ak nie z tej úrody, hodí teda tomu krivonosému ten boží dar a vezne v biede tie smradľavé peniaze. So žiaľom a rozhorčenosťou ubiera sa domov.

— Veru je tak, tí židia robia na trhu čo chcú ja som to už skúsil.

— Ale ešte ti dačo poviem, to je do neuverenia. Táto burza, títo židia tým činom, povedme rovno klamstvom, majú ohromný osoh, oni hovoria rebach, to učiní sto a sto millionov a od týchto millionov, od týchto z chudobných ľudí vycicaných millionov, — počúvaj že dobre, — od tých millionov tí židia, tá burza neplatí ani halier dane, porcie!!!

— Nevravte sváko, nemožno veď každý musí od toho čo utrží, každý musí od čistého osohu daň platiť! A tí na tej burze by mali duplovanú platiť.

— Mali by, mali len že neplatia. Vidiš teraz a nech vidia všetci kresťania, že u nás v krajine Marianskej židov tak pestujú, židovské mravy tak podporujú, že od porcie, od dane ich oslobodia, oslobodia tie peniaze, ktoré nespravodlivo roľníkom poodoberali. Nech vidia všetci, že u nás o chudobu, roľníctvo sa nik nestará, že ho ta hodia v obeť tým krvožíznivým z polských hôr prišlým smradúchom, — že u nás tak zvaný kapitalizmus to jest bohatých podporujú, tým po ruke robia, do ich moci dávajú chudobných ľudí, a aby pohodlnejšie mohli tí páni ľud podkopávať vláda im daň odpustí, kdežto chudobnému ešte tú ostatnú košelu strhnú s tela. Ale za to u nás je sloboda, voľnosť, všade panuje vraj právo. Sláva tebe slobodo! Škandál!

— Haňa je to ozaj, a väčšia haňa by bola keby sme ešte teraz s tou vládou držali. Včera v Ružomberku roztvorili zástavu ľudovej strany, musíme všetci pod ňu stúpiť. tí páni rečníci nás o všetkých otázkach poučili, vieme že pomoc len v ľudovej stránke hľadať môžeme, nuž sváko len ta pojdeme.

Ta veru Ondrejko môj! keby to na viacej miestach, také shromaždenia vydržovali, ej že by tie mali za výsledky. V Orave vraj bude, a veru pôjdem ta, a aj ty pojdeš šak Ondráš!

— Že či nie, kde ľudovej stránky zástava tam sme doma, čo som hneď i v Orave!

— Veru nie na darmo má také pekné meno ona je opravdive ľudu stránka. Len sa teraz toho držme Ondro čo sme v tom Ružomberku počuli a podľa toho robme. Bo jako to veľkomožný pán Zelenyák povedal, mnohým éljenovaním si nespomôžeme ale nasledovaním toho čo tu čujete!! Ale za to si len skričme z celého hrdla aby nás počuli všetci i tí čo spia: Nech žije ľudová strana!! Sto ráz nech žije!! Sláva jej!!!
Jablonovský.

Úprimné slovo k Oravcom.

Rybárom som sa narodil, čo rybár celý Luptov, Spiš, Oravu pochodil, na mnoho ušatých, krivonosých holomkov som natrafil, ale tej bezočivosti od jašterčieho plemena som neskúsil, čo v chudobnej stolici oravskej. Tam v Orave sú kresťania úplnými otrokami židov. Žid je tam „mladým, urodzeným pánom“ sedliaka, roľník podnôžkou Izáka. Žid sa vozí na koči, sedliak na talige; žid lacno kupuje, draho predáva, kresťan zotročený draho kupuje, lacno odpredá. V Orave rychtár na mnohých miestach jako i v L'uptove je pančuchou žida krčmára, Icík ale je veliteľ — predstavený — rychtára.

Čo žid povie, to je neomylnou pravdou, oč ale kňaz, učiteľ poradí, to sa tak častokrát prijíma, jako keď sa hrach na stenu hodí. Niet obce v Orave, kde by žid nedržal nos vysoko, hore.

Idte len drahí rodáci do Nižnej, Podbjela, Trstenej, Tvrdošína, Námestova atď., všade nájdete opustenú chalupu kresťana, lež nenájdete ani len jeden dom otrhaný Náthana. Kresťania roľníci jedia mäso len na výročité sviatky, žid ho jedáva každodenne; kresťan bez švábky vyžiť nemôže v Orave, žid robí z nej pre kresťana otravu: „palené.“ Žid prichádza z Galicie ku vám, čo žobrák, aby vás kresťanov v Orave, Trenčíne, L'uptove, z poslednej kože mohol zodrať. Z počiatku nájme si len hospodu, dokiaľ nevyženie kresťana von z domu. Začne kupčiť s prstenkami, šnúrkami, pijavicami, cibulou, cesnakom, aby v krátkom čase vystavil si sklep, dom, jatku a kresťana urobil žobrákom. A kresťania nemotorní nemajú smelosti, aby vyhnali židom z hlavy motyllice, hlúposti. Nech si len kresťania v Orave založia spolky potravné, jako ich už majú v L'uptove, i hneď odíde židom chuť zožierať kresťanské mozole. Podbjel započal, dobrú radu použil. V krátkom čase spolok potravný utvorí; židovi — Hane — oči otvorí, na táraniny židovské nič nedá, jakokoľvek kričia už teraz váj, beda. Hada, ktorý od zlosti syčí, hryzie učiteľa, kňaza, starého rychtára; pokorí, pošliape Podbjel maškaru, čo tolko hnusného do sveta potára. — Hore sa Podbjel-Orava-Nižná, nedaj sa zotročiť, lež hľaď úžere, klamstvu, dotieravosti, židovskej spolkom potravným na palce doskočiť!

Hanu Náthanovu
Slúchajú v Podbjeli,
Chodia do jej sklepu
Sta deti k materi.
Ale neslúchajú
Vodcov svojich kňazov,
Daj Bože, prebuď že ....
Shoď retaze s väžňov!

Rybár.

CHÝRNIK

— **Kráľ v Záhrebe.** Jeho Veličenstvo kráľ František Jozef 14-ho októbra večer o 8 hodinách a 15 minútach cestoval cez Kóbáňu z Gödöllova do Záhrebu, hlavného to mesta v Chorvatsku. Barón Gejza Fejérvár, Imrich Josipovich, gróf Andrej Festetich, Ernest Dániel a barón Samuel Jošika ministri 14-ho októbra predpoludním o 10 hodine na osobitnom vlaku cestovali do Záhrebu, kam o 3 hodinách odopoludňa prišli.

Hlavné mesto Uhorska po čas zdržovania sa kráľa v Záhrebe dalo sa zastupovať, pošlúc tam vyslanstvo. Tak tiež i susedne stolice poslaly deputácie do Záhrebu. Kráľ preto cestoval do Záhrebu, aby tam zakladné kamene položil nového národného chorvatskeho divadla, nových stredných škôl a muzikálneho spolku.

— **Človek, ktorý má železnú kožu.** Ten najnovjší výjav, ktorý nedávno vo Viedni v prítomnosti učencov a velikánskeho obecenstva sa ukazoval, nezadlho ukáže sa i v Budapešti. Direktor Šomešy získal P. Rannina toho človeka so železnou kožou, že príde sa i k nám ukázať, obecenstvo celkom z blízka bude ho môcť vidieť, ako na ostrých mečoch a na takých ostrých klincoch chodí, ako ihla, a dá sa válať v sude klincami vybjájanom a iné podivné ukážky predstavuje.

— **Vzbúrenie sa armenov v Carihrade.** Už od dávnejšieho času armeni v Turecku neni sú spokojní častokrát medzi kresťanskými armenami a tureckým obyvateľstvom byly svady a bitky, prečo, obidve strany vzteklo sa nenávidia. V malej Asii, kde Armeni byvajú jakožto domorodný národ od Turkov podmanený Turci behom tohoto roku so zbraňou napadli armenské obyvateľstvo a veľké ukrutenstva popáchali, následkom čeho tri veľké mocnosti, Rusko, Francúzsko a Anglicko zakročily, aby turecká vláda ku dobru armenom reformy vo svojej ríši zaviedla. Turecko nebolo náchylné to vykonať, na čo Anglicko poslalo svoje vojenské lode blízko Carihradu, aby svojim požiadavkam tým väčšej závažnosti dodalo: od tých čias nenávisť medzi armenami a turkami ešte zúrivejšou sa stala tak že 30-ho septembra turci a armeni v Carihrade po ulicách opravdivé bitky vyvádzali. I z jednej i zdruhej strany mnoho bolo pobitých a ranených. Armeni utekali do svojich kostoľov, aby sa chránili pred vzteklosťou tureckou, až posávať sú v Carihrade zmätky a neporiadky, z čeho ľahko sa aj východná vojna vyvinuť môže.

— **Francúzsky vlastizrádeca.** Z Parízu sa píše, že Schvartz policijský komisár v Ajacciove je chytený jako špehún, lebo našli proti nemu i dôkazy, ktoré dokazujú, že on počet a robotnícke pomery robotníkov vo francúzskych vojenských ústavoch cudzozemcom vyzradzuje. Na Schvartzu od pádu Dreyfusovho dávali pozor a včul na jedno upozornenie z Nemecka na rozkaz vojenskeho ministra chytili, zatkli. Schvartz bol v službe Francúzskeho vojenskeho ministerstva, pre ministerstvo informácie (upovedomenia) sháňal a dôvernom vyslaní opätovne chodil po Nemecku, kde s nemeckými jednatelmi stál v potyku a jako špehún dvoju rollu hral.

— **Zbojnicka banda na električnej železnici.** V jednom predmestí Chicaga (Amerika) — jako sa odtial telegrafuje 9-ho oktobra päť zakuklených zbojníkov útok učinilo na jeden voz električnej železnice. Všetkých cestovateľov vyrabovali. Vzali 600 dolárov hotových peňazí, viacej hodinek a mnohé iné klenoty.

— **Srazenie sa lodi na mori.** Zas telegraf donáša chýr z Kopenhágu o veľkom nešťastí. Natier menovaná parolod idúc z Nordšildu do Kopenhagu pri ostrove Aeland srazila sa s parolodou Livoniu. Livonia hneď sa ponorila a 13 mužských a jedna žena sa utopila.

— **Požiar.** Voderadu, obci to v prešporskej stolici — jako sa odtial píše hrozilo nebezpečenstvo úplného spustošenia prvého oktobra. Oheň vypukol odpoľudňa o poltretej hodine a o niekoľko minút veľká časť obce už plameňom horela. Zhorelo 12 domov, chlievy, maštale, potrava, hopodárske náradie a mnohé iné veci.

Hasiči z Pusta-fedímešu a nemeckého Gurabu zachránili verejné budovy v obci a iné veci od nebezpečenstva. Škoda sa ráta na 34, 162 zlaté. Ohňu za obeť padol jedon malý poľtrafi ročný chlapec Ján Benkovský. Gr. Františ Zichy 8-ho oktobra pochodil celú dedinu a biedu svojich bývalých poddaných s 500 zlatými, okrem toho potravou tehľami a črepami ponáhlal sa ulaviť.

— **Deti vraždiaca žena.** Z Katánie v Taliánsku telegraf podáva chýr o hrozných skutkoch jednej pravdepodobne šialenej ženy. Gaetana Strinoli, — takto sa volá tá žena, — s cukrom a hračkami vábila deti ku sebe, doma potom ich otravila. Nie menej než 23 detí zavraždila na takýto spôsob a dietky vo veľkých trápeniach pomrely. Ženu zdrapili. Vyznaľa svoj hriech a udala príčinu, že sa chcela vypoistiť za svoje dve deti, ktoré že jej bosorky zabily.

— **Upovedomenie.** *Ludová strana* v Budapešti (VI. Podmanická ulica číslo 8, I. poschodie) *krajinskú sústrednu pisareň* otvorila. a táto účinkovať už aj počala. Aby však účinkovanie tejto kancelárie bolo zdarné, obecenstvo sa vyzýva, aby túto *pisareň* hneď upovedomilo o každom pohybe či politickom, či spoločenskom *ludovej strany* sa týkajúcom. Redaktori ale dňových a týždňových novín, ktorí držia s *Ludovou stranou* na to sa prosia, aby svoje noviny pod nápisom kancelárie posílali, za čo jakožto za vzájomnu službu z času na čas zprávy im bude posílať. Konečne *predsedov všetkých katolíckych kruhov, čitateľných spolkov alebo katolíckej spoločnosti* jakéhokolvek mena na to prosí tá kancelária, aby jej sdělili meno a bydlo i toho patričného telesa, i vlastnej ich ctenej osoby. Odkiaľkoľvek a čokoľvek by neкто písal, *nikdy* nech nezabudne na čelo svojho listu *meno volebného okresu a stelicu* pomenovať.

Oznam.

Povinnosti katolíkov v oči tak zvanému civilnému manželstvu.

Pod týmto nápisom vyšiel jeden sošit, ktorý podáva krátky, ale dostatočný návod katolíkom stranivá toho, jako majú vstúpiť do stavu manželského. Ponevác tento návod prísno na základe biskupského obežníka je složený a *cirkevnou vrchnosťou* odobrený, zasluží, aby medzi ľudom bol čím viac rozšírený. Cena jedneho výtisku s poštou je 5 kr., 10 výtiskov 45 kr., 50 výtiskov 2 zl., 100 výtiskov 3 zl. 50 kr., 200 výtiskov 6 zl. 50 kr., 300 výt. 9 zl. 50 kr., 500 výt. 15 zl. *Sacerdotibus in majori quantitate petentibus erga sacra* 7 exempl. = 1 sacr. K dostaniu je u Dra Vilema Zelliger kaplana v Tereziove v Budapešti. (Budapest Terézvárosi plébánia VI. Érsek-u. 2. sz.)

Kalendár Herkó-Pátra,

ktorý už v týchto dňoch celkom hotový bude, *nenie* k dostaniu *u nás*, lež u Redakcii „Herkó Pátra“, v Budapešti IV. Zsibbárus u. 7. A preto báraj veľmi ho odporúčame, predsa prosíme ct. čitateľov, aby si ho pod týmto nápisom pýtali, a nie nás unúvali. Red.

DOPISY.

Močonok, 1-ho oktobra 1895.

Vysokoctený prevelebný pane!

Po tej ďaleko široko chýrečnej voľbe nitrianskej mnohí s tým sa usilovali vyhovárať tie spáchané nespravodlivosti, že pri popisovaní voličov sa žiaden nestará o svoje volebné právo, nestará sa, či je tam dobre, alebo zle jeho meno a vek zapísané, a pre túto nedbanlivosť vraj ani není hoden práva toho. Výhovorka táto bola síce dosť slabá a biedna. Lebo z jednej strany ľud pospolitý není ani sbehlý vo veciach týchto a preto aj bojzlivý, a jako s takým nesbehlým a k tomu bojzlivým ľahko ti páni odbavia, a ďalej v tomto drahom veku, keď je čas drahý, lebo „čas platí, čas tratí“ ani nestihnú za hodiny vysedávať po písárňach, lebo starosť o vyživenie a zaopatrenie groší na všelijaké dane, novotiny, na štátnych matrikárov ženie ho do práce a výrobku. A z druhej strane, však od stolice vyslaný výbor ku popisovaniu voličov s prísahou sa zavazuje svedomite a spravodlivo zachádzať a vpísať medzi voličov každého, ktorý k tomu právo má, a vynechať každého ktorému to právo nepatrí. ponechávajú sa teda na s prísahou potvrdenú svedomitost' pánov, pritom ale zabudujú na to, že jako z krajiny našej vystehuvávajú sa mnohí ďaleko preč, tak tiež, pomáľy vyvandroje aj mnohých svedomitost' a spravodlivost', ďaleko od nás, do krajín druhých, tuším až do Ameriky. Toto aspoň dokazuje tie veci, ktoré sa u nás pod pláštom „zákonitosti a slobody“ už verejne páchajú. Toho roku sme sa teda o tento popis voličov viacej stárali. Že jako on vypadol v obciach Močonoku a v Királyi (nitr. st.), o tom som už niečo sdělil v čísle 22. noviniek týchto. Povynechávali mnohých ta právne patriacich, popísali silou mocou takých čo tam právne nepatria, a z tých čo sú právne hore vziať zas není veľký chosť; lebo jedným povykrucovali mená jako: Kolecsányi je zapísaný za Kelecsényi, Demka za Dingha, Odráska za Undreska, Tökölyi za Töhöli; druhým zas vek, roky popremienali, 50 ročnému zapísali 30 rokov a naopak. Až budú aj v tých nových matrikách takto roky prerábať, to bude pekne vyzerať! Však ale pri chybách týchto človek si môže myslieť, že sa to aj pri popisovaní mohlo prihodit'. Len že to je veľmi divná vec, že pero to, s ktorým sa tieto mená voličov písaly, musí vedieť aj myslieť a k tomu ešte aj zlostne myslieť. Lebo na podiv len tých mena sú zle zapísané, ktorí sú ľaváci, praváci ale a zvláštne židi, lebo ku tejto strane včul len títo môžu patriť, všetci majú mená dobre vypísané, k. p. Fischer není zapísaný za Míschera, ani Weiss za Heissa. Týchto mena sú akurátne napísané.

No ale toto by ešte nebola taká galiba, veď sa chyby tieto dajú aj napraviť. Však ale žiaľbohu vzdor ozývajúcej sa rovnoprávnosti, predsa nie každému jednako. V takomto páde totižto povinnosť predstavených obce, zvláštne ale a hlavne notáriusová je, chyby tieto oznámiť, a jejich napravenie úradne žiadať. Jaj ale, keď to boli všetko mená katolíkov a nie židov, p. notár o to nedbal, ba sa ešte snáď tomu aj tešil, že budú môcť pri voľbách po Tarnóczisky s voličmi zachádzať, to jest ich zaháňať. A potom, prečo by on mal dobro obyvateľov obce Močonok, čistých to katolíkov za-

stáť, práva hájiť a brániť? však jeho nie katolíci, ale len židi vyvolili za notára, nie obyvatelia katolícki ho platia, ale len židia, nie katolíci platil p.ého a zaň ho v minulý rok vyše štiri (4) tisíc zlatých, ale žid, teda jeho jedinou povinnosťou je len židov zastávať, s katolíckmi on nemá nič, to sú jemu celkom cudzí a neznámi ľudia.

Poneváď sa teda za týchto ubohých p. notár nezaujal — vzdor žeby to bolo povinnosť bývala, zaujal sa jeden z občanov, a prosil od vrchnosti napravenie mien, rokov, a pre niektorých aj hlas, ale mu všetko odmrštili. Žiadal aj zo židovských obyvateľov jedon, ešte pre ostatných aj to už len pomocníkov a tovaryšov židovských hlas, lebo ostatní už všetci mali a všetci mu prijatí boli. P. notár aj tuto vyšol von s barvou a dokázal, že ktorí mu ležia bliž k srdcu. Katolíkom nechcel vydať výřehy z porciovej knihy, ktoré by zapotrebné boly bývaly k dokázaniu toho, že majú všetko v poriadku a tak aj právo hlasovania, tak tiež k presvedčeniu, že nejeden žid, vzdor hodnej reštancii porciovej, nezákonnite je hore vziať medzi voličov; židovi ale vydal vďačne a milerád všetko, čo len mal za potreby, a jakoby aj nie, veď za toho on sám ešte aj porciu platí. Vidíte občania! takéhoto zastavateľa a hájiteľa vašich najpeknejších práv máte vo vašom p. notárovi, ktorému živnosť a pánske zaopatrenie vy dávate. Opravdu všetko sa až dvíha v človekovi, keď vidí toľkúto nevďačnosť, nespravodlivost' a šliapanie zákonov, a to práve od tých, ktorých povinnosťou je úctu naproti zákonom rozširovať a ľud vzdelávať. Pekne sa ozaj cviči a vzdeláva ten ľud, keď vidí so zákonmi takto sebevoľne zachádzať. Učme sa ale z tohto príkladu, aby sme nielen pri krajinskýca ale ani pri stoličných a dedinských (občianskych) voľbách nehlasovali na takých, ktorí takto nespravodlivo a nesvedomito budú naše najpeknejšie a najsvätejšie práva noháma šliapať a za jedny peniaze dvojakou mierou židom na liter nám ale len so starým štvrtákom, ktorí už i tak neplatí práva, vymerávať. *Jeden občan.*

Lužňan, počiatkom oktobra.

„Chváľte Pána všetky národy.“ Spieva izraelský žalmista. V našom prevrátenom čase a v našej teraz už nekresťanskej vlasti slová žalmistu takto prekrúcajú: „Chváľte štátnu ideu všetky národy, chváľte všetci občania blahonostné civilne ustanovizne.“ Smutnú dobu žijeme, v smutnejšom sme položení, nežli pred 1000 rokmi boli naši pohanskí predkovia. Predkovia naši, čo pohania nahliadli, že človek bez Boha a mravov užitočným údom spoločenstva byť nemôže a preto nie súc obdarení spasonostným učením Krista, ponechaní na svoj ľudský rozum, za svojho Boha Hadúra uznávali, jeho ačpráve len puhým ľudským rozumom vymyslené ustanovizne verne plnili. Stav manželský bol u nich čistý a nadužívanie stavu tohoto za nečnosťné a hanebné bolo považované. Čo a jako myslia liberalisti! To vidíme, z do života uvedených zákonov. Ale preto sa musíme na čas aj s takými uspokojiť, lebo čelom múr neboreboríme a farchy, ktoré sme si svojou vlastnou lahostajnosťou na seba uvalili, musíme trpezlivo znášať.

Len že nevytkol som si za cieľ zlú stránku terajších liberalnými menovaných zákonov vysvetlovať, len v krátkosti chcem verejnosti predostreť spôsob a jednanie, s ktorým štátne medzitká tiež zákony v našej obci do života uviesť sa usilujú.

Dňa 20. septembra zvolal rychtár obecný výbor k zasadnutiu, v ktorom zasadnutí sa občania predbežne radili nad jednotlivými článkami skrz okolného notára vyhotoveného a ku podpisu predostretého preliminára na rok 1896. Na konci zasadnutia rychtár predukázal výboru od notára obdržanú listinu, v ktorej notár prísne nakucladá rychtárovi, aby mu na štátne matriky potrebné peniaze behom troch dní bezodkladne odoslal. Na tomto sa udovia výboru niemálo zastavili, odkiaľ má právo niečo takého žiadať, a na tom sa usnieti, že dňa 25. sept. keď totižto predložený preliminár podpisovať sa mal, na zodpovednosť potiahu otázného panáčka za takéto jednanie. Na to povstal pán farár, Štefan Rooder a sdelil výboru tú radostnú novinu, že nabudúcu nedefu bude v Ružomberku ľudové shromaždenie a pýtal sa, či má sa naša obec súčasťou na ľudovom shromaždení alebo nie? Na čo výbor s hlučným „Nech žije ľudová stránka“ odpovedal, že porobia potrebné kroky, aby sa z každého domu aspoň jedna osoba súčasťou na shromaždení a spolu splnomocnili pána farára, aby záležitosť týkajúcu sa štátnych matrik na budúcom shromaždení výboru predstrel.

No ale čert nespí, dosvedel sa o tom i horespomenutý pán baša, Árpád Palugyai a cítiac, že to neni masť pod jeho zuby, v čas podpisu praeliminára zavolať k sebe dvoch janičárov v osobe Viktora Emeríczi, kr. ferštera a jeho potremiskára, známého to vtáčka, lebo sa obával, že bašovský jeho trón ľahko sa môže prevaliť. Praeliminár s urobením niekoľko malých poznámiek bol prijatý, len bod týkajúci sa civilného matrikára narobil sarapaty, o ktorom na prednesenie vb. pána Štefana Rooder výbor žiadať, aby bola horevzatá osobitná zápisnica a taková zaslať sa má stoličnej vrchnosti a síce vo smysle tomo, že do ohľadu vezmúc terajšiu obecnú priražku, ktorá 64% činí; a biedne polozenie občanov výbor žiadne nové farchy na obec uvrhnúť nemôže; z druhej ale strany zákon hovorí, že matrikárstvo je štátny úrad a čo taký platí štát.

No nebolo viac treba. Všetci vyskočili, jako by ich pušný prach bol vyhodil a pán janičár pána Palugyaiho v svojej rozhorčenosti do buričov naváľal pánu farárovi pravda po maďarský, aby sprostí sedliaci nerozumeli. Keď ale pán farár slovenský sdelil vybornikom slová pána janičára, všetci skrykli, že ich pán farár nikdy nebúril, lež poučoval. On nevediac, čo činiť, v hneve uchytiac svoj kalpach ztratil sa jako smrad. Palugyai zas vykručal vše tak zas inak, že on takú zápisnicu do stolice poslať nemôže, len na doliehanie výboru, že notár jako obecný pisár tak robiť má jako obec žiada, a nie jako mu z hora diktujú, chytil sa horko-fažko pera.

Keď zápisnica prišla do rúk ružomerskému služnovskému úradu, náš pán slúžny nevediac čo robiť, zavolať k sebe čo poriadny baritonista nášeho rychtára a jedného vyborníka, ktorý je spolu aj krčmár nemilosrdne nadával i jednému i druhému, mysliac si, že na ministerskom tróne sedí; vyhrážal sa, že rychtára shodí, že výbor rozpustí, krčmárovi licenciu odoberie atď. Takáto je naša sloboda, také sú naše práva. Pravda pekne zákony máme na papiery, hnusný barbarismus a absolutismus v živote.

V nedelu 26. sept. vystavil pán farár čierny závoj s bielym križom odznak to smútku nad utrateným 900 ročných práv, ktoré vo vlasti našej skrz pravého a svätého kráľa vydobité boly, skrz tlupu liberálov ale rozdrancované sú, napomínal veriacych svojich, aby

sa podrobili moci zákonov, potechu a silu v prenasledovaní aby v odznaku spasenia hľadali. Smutočný tento závoj pobúril už i tak až veľmi ostrú krv našich úradných panáčkov a počali hľadať zádrapku, aby ľud skrz uderenie pastiera rozprášili, ktorú o krátky čas aj našli.

Dňa 30. sept. doletel i k nám skrz liberálov tak túžobne očakávaný messias v osobe štátneho matrikára sprovádzaný súc poštovým dozorcem. Dozorca bez všetkej príčiny odobral poštu od terajšej poštarčky, ktorú od viac rokov čo poriadnu a poctivú osobu poznáme a oddal ju za štátneho matrikára ešte len vymenovať majúcemu matrikárovi. Chuderka poštarčka žalostne plakala a žalovala sa v druhý deň do kostola idúcim ženám. Ženičky zastaviac sa pred kostolom vyprávali najnovšie udalosti, dopočuli i slová, ktoré matrikár pred jedným cti hodným občanom vybrechnul, že „od tohoto času už nesmiete tak deti klepať, jako dosavad;“ začali horekať tak, že pristavili i do chrámu vchádzajúceho pána farára a žalovali sa na nového matrikára. Pán farár potešujúc ich hovoriť, aby boli ticho, že civilne zákony i tak dlho nebudú trvať. Na sladké jeho slová sa ženičky utíšily, ale ich novomôdný farár zas rozbúril. Ženy idúc domov z kostola postretly sa i novomôdnym farárom a pýtaly sa ho: Kto je on a po čo prišiel sem. Na čo on neprežutými slovami odpovedal: „Ja som prišiel švárne nevesty a pekne dievčatá sobášit.“ Ženičky zastaviac sa nad tým, že nevesty sú prisahané manželky počaly šomrať medzi sebou, čo to za nestydatého človeka: jedna ale riekla, aby si dal pozor na seba, lebo že ho metlami vyprášia. Naľakaný matrikár zaraz písala do Osady pre žandárov, list odoslal od jedného 15 ročného dievčata. Dievča nesúc list zakrútený v obrúsku postretlo nášho mlynára. Mlynár, keď sa dozvedel od dievčata, v jakéj záležitosti je vyslané, riekol mu, aby sa vrátilo naspät, lebo u nás je svätý pokoj a žandárov neni potrebné. Dievča sa vrátilo a list matrikárovi oddalo. Na čo matrikár jako šialený sám letel pre žandárov, a spolu so žandárskym firerom, ktorý sa za dobrého katolíka pokladá, preto ale proti priestupkom krivonosov len zo skleníc strieľa nie ale do nich lež do seba, oznámili služnovskému úradu a kr. sedrie, že v Lužnej farár pobúril ľud, a na znak vystavil rebellantnú zástavu, že v kostole kázal matrikára metlami vyprášit z obce; že horespomenutý mlynár skrz matrikára písaný list otvoril atď. Strely tieto preto obrátil naproti pánu farárovi, lebo tento firerovi pred pár mesiacmi pre nesvedomité jednanie dobre pretiahol kocúra popodnos. Firer i so svojimi fogmegmi vtrhol do obci a započal vyšetřovať ženy opierajúc im bajonety do prsú a vyhrážajúc sa, že všetky postrieľa a poprekáľa, jestli nebudú tak svedčiť jako on žiada. Takýmto spôsobom sa u nás vynáša spravodlivosť. No ale ani svojím vrešvaním a kliatím, ani bajonetmi, ani vyhrážkami neprivedol nikoho k tomu, aby nepravdu mluvil; sám ale v tom skladal nádej, že čo sa jemu nepodarilo, to sa podarí služnovskému, ktorý na tretí deň privedúc sebou i ružomerskú žandameriu dopáľil k nám.

Dňa 3. okt. išiel pán farár i s dvoma mužmi do Ružomberka v konsumnej záležitosti. Prejdúc popri obecnom hostinci vybehol z hostínca slúžny pristaviac vozík riekol pánu farárovi, že v úradnej záležitosti prišiel k nemu. Pán farár netúšiac nič zlého vrátil sa naspät do fary i so slúžnym. Niekoľko mynúť za nimi hrmia šiesti žandári z hostínca, kde si boli gurázu nadobudnúť. Slúžny predstrel záležitosť, ktorú žan-

dársky firer oznámil slúžnovskému úradu a hore bral zápisnicu, štyria fogmegovci zastavili slobodný vchod do fary a dvaja zas išli pre mlynára, jako pre nejakého lotra, ktorého cez celú dedinu pred sebou viedli. Jako som už bol spomenul s pánom farárom boli i dvaja muži do Ružomberka vybratí. Jeden z týchto sedel v kuchyne a prezeral menoslov akcionerov konsumu. Zbadal ho jeden fogmeg, zaraz priskočili k nemu i druhí a vyšikovali ho do izby, kde ho začali obzerať, tak že zostal polanahý tušiac pri ňom snáď nejaké sprisahanie.

Keď s pánom farárom zápisnicu horevzali, pobrala sa celá tá krásna róta na obecny dom. Jako ale vedľa školy prešli, obrátili sa do školy a tam sa rozpelešili bez všetkého dovolenia kúriac si cigarky jako v neakej židovskej krčme. Keď pán farár proti tomu protestoval, že on jako direktor školy katolíckej to nedovolí, obkrikol sa na neho slúžny, že ho dá žandármi von vyhodíť. Tak robil jako kukučka v cudzom hniezde. Do školy teda priviedli z fary železní ružovia mlynára, ktorého behom dvoch hodín inkvirovali chcejúc ho tak do zmatku priviesť. Potom inkvirovali ešte osem žien, ale od žiadnej nemohli nič inšie vytlačíť len jako sa v skutočnosti stalo, preto ale zápisnicu tak vzali hore jako matrikár s firerom udali. No ešte predsa neboli spokojní, ešte málo bolo nátlaku. V piatok opakoval firer poznovu vyšetovanie s diabelskou ukrutnosťou, tak že jedna žena i s dietatom pri prsiach onemocnela.

Hľa! takto u nás ide a otvor ústa už si burič a vlasti zradca. Čo sa z tohoto vyvinie sdelím tiež. Do toho ale času nedajme sa brať, buďme hotoví vždy smelo pozrieť do očí takýmto tyranom v plášte milosrdného samaritána.

Lužnian.

HOSPODÁRSTVO

Obrábanie strnísk.

Po rapci, jasenom a časnom jarnom jačmeni neráz sa dá ešte v ten istý rok v teže pôde i krma dorábať, jestli kosu chytro nasleduje pluh. Aby ale naša práca prospešný výsledok mala, nasledujúce veci musíme pred očima si držať. Strníska hneď po kosbe sa musí zorať, a to nie hlboko z tej príčiny, aby vypršané zrno čím skorej vzísť mohlo. Oračinu treba dôkladne povalkovať (pogúľať) a semeno štedro treba po roli vysiať, krma musí byť husto siata, čím je ona hustejšia, tým viac sa berie na hor. Čím neskôr sa seje tým viac semena potrebuje zem. Čím mladšie je semä, tým skorej sa zo zemi ukáže, staršie horšie schádza. V juliusi aj repu (burgyňu) môžeme sadiť, máme-li dostatočnej hnojovice na polievanie pri sadení. V auguste trojku datelinu (listnačku), pieskový lánik môžeme siať. Lánik pieskový (2 čiastky lániku a 3 čiastky raži) na jaseň nám dá dobrú pašu a na jar hojnú kosbu.

Chcemeli mať zo zeleniny do strníska zasiatú dobrý hnoj, najsúcejšie sú k tomu: lánik, hrach. Rož a pieskový lánik celkom zdravo prezimujú, keď ich aj v oktobri zasejeme, predsa radíme skoršiu sebu, lebo vtedy výtečná kosba bude z jari rozveselovať naše oči i srdco.

Veľmi výnosná je tá obyčaj; skoro zorať a zeleninou zasiať strníská, ponevác mnohí nepriatelia zviereniec a obyli sa vykinožia. Semä všelijakej škodlivej zeliny vzíde a skrže kosu abo pasenie o krk príde. Chrobač a jej bubáky tým lahčie sa nájdu od vtákov, ktorí ich zedia. A povetrie lepšie pristúpi k zemi, ktorá nevyschne tak rýchlo. Jestli ale strnísko sa pohýbe, kvôra suchá sa ho chytí a tá zem vyschne a tvrdou zostane, jako skala.

Kdežto pri zasiatom stave zem sa prikryje zeleninami, slnko ju tak nepáli a tie záživné čiastky, ktoré ináč následkom nesmiernej horúčosti celkom by vypáchly a pre nás sa stratily: títo čiastky záživné vojdú do tej siatiny, z čoho len majiteľ má chosen.

Keď ale táto vec takto sa má, a človek vie o tom, môžeme si predstaviť, akým smutným okom chodí on okolo takého strníska, ktoré týždne a týždne je nepoorané o celkom bez užitku ba na škodu gazdu sa nachádza v tom stave, za ktorý sa kose môže poďakovať.

Čachtičan.

Rozmary a žarty.

V žiali.

Matka: Gizela, prečo že sa dnes tak veľmi pudruješ?

Gizela: Veď vieš, mama, že mi dnes odcestuje slúbenec, teda sa len patrí, aby vyzerala bľadou.

Trest boží.

— Čo si dostal v kaštieli? pýta sa jedon žobrák druhého.

— Ani sa nepýtaj: mizerné dva groše! Hej ale pán Boh ešte potresce toho veľkého pána v kaštieli pre jeho skúposť. Ale už ho potrestal: pozri ukradol som v kaštieli striebornú ližicu.

Najhoršie.

Lekár: L'utujem, že vás zarmútím, ale vám riek-
nem, aby ste sa pripravili na najhoršie.

Manžel: Teda sa mi skutočne uzdraví manželka.

Knižná polica.

Katolíckemu ľudu odporúčame nasledovné knihy:

„*Dom Svätý*“ čili „*Život Tobiášov*.“

Domom kresťanským k nasledovaniu predstavil Karol *Latasse* biskupský vikár v Nancy, v Lotaringii. Cena 85 kr.

„*Kráľovná Sv. Ružena.*“ Mesačné sošity, vychádzajú 1-ho v každom mesiaci. Predplatná cena na celý rok 80 kr. (160 halierov), Spisuje Štefan Pironcsák farár v Trstenej v oravskej stolici, u ktorého sa možno predplatiť.

ODKAZY REDAKCIE.

Všetky milodary na našu redakciu zaslané v svojom čase uverejníme; len prosíme o trpezlivosť, lebo keď by sme na raz všetky donesli, potom nič alebo veľmi málo by čitatelia dostali čítať, to sa ale nesmie stať, tedy len trpezlivosť!

Naším čitateľom a vôbec všetkým katolíkom čo najvrúcnejšie odporúčame Spolok „*Svätého Adalberta*“ (Vojtecha) v Trnave, aby ho napomáhali, lebo to je jediný spolok, ktorý sa stará o duchovný pokrok slovenského katolíckeho ľudu v Uhrách, vydávajúc dobré knihy pre katolícky ľud. Včulajším Jeho predsedom je dôstojný a veľkom. Pán Šimon Klempa kanoník v Trnave.

Beckov. P. N. S. Bude nás tešiť, keď budete s nami spolu pracovať a preto dopisy vaše vďačne prijímame a uverejníme.

Sasvár. N. F. Váš článok len v budúcom čísle môžeme uverejniť, lebo do tohoto už neskoro prišiel; spolu prosíme, častejšie nám ráčte dopisovať. Spolu na to Vás upozorňujeme, keď píšete do novin, píšete len na jednu stranu papiera, a nie na obidve; do novin sa tak píše, lebo častokrát rukopis sa musí na kúsky podeliť, aby viac sádzačov na raz mohlo pracovať.

Lužná. S. R. Váš článok, podľa vašej žiadosti vo všetkých spomenutých novinách sa uverejní, ba ešte i nečo viac sa stane, čo i tak uslyšíte. Za preklad do maďarčiny sme 5 zlatých platili, preto prosíme tento súčet na nás zaslať.

V. Šariš. Š. Č. Opište nám celý ten nástroj, tu sikačku, a pošlite sem ten opis, aby sme i my o ňom mohli mať dokonalejší pochop, potom i to uverejníme podľa nášho úsudku.

Ružomberok. H. M. S. Predplatok sme obdržali.

Tvrdošín. N. J. Len do 1-ho októbra je predplatené.

Ostryhom J. J. Kde ste bol, prosíme — v prázdniny?

Ružomberok. V. Váš dopis by sme vzali do povahy, len že sme nie istí o vašom mene; lebo ste ho korigoval. Každý, kto píše na redakciu, nemusí sa schovávať pod cudzé meno, lež smelo môže písať, keď nechce svoje meno uverejniť, to len v dopise má pripomenúť, neuverejníme ho, ani nikomu neprezradíme, na žiadosť pád; ale redakcia predsa musí vedieť, s kým má dočinenia, lebo ináč dopis nevezme do povahy.

Krompach. J. T. Tie od vás žiadané cedulky a knižičky my nemáme, a preto ich ani poslať nemôžeme.

Varšava. J. H. G. J. Nebojte sa nič — my vieme, čo a na koľko môžeme uverejniť. Vašej žiadosti vyhovieme.

List váš z Bytče prišiel. Srdečný pozdrav Amice!

Váguhely. J. K. Predplatok sme obdržali. Čo sa oznamu týka, čítajte len poslednú stranu Kresťana na boku, potom budete

vedieť čo máte robiť stranivá oznamu. Za každý oznam krajina berie 30 kr. akožto štempel, i z toho už vidíte prečo sme ten oznam nevydali; ináč vašich 20 kr. sa neztratilo, tú sú; keď ináč nariadíte, pripočítame vám ich.

Motyčky P. H. Ani najmenej nemáme vám za zle vašu kritiku. V mnohých veciach i my tak smýšľame, ako i vy, na teraz ale to nemôžeme premeniť; neskoršie sa snáď inakšie vyvinu veci. Také veci nám vysvetľujete, ktoré i my dobre známe, chtiac sme to tak napísali, na žiadosť pád z nevedomosti.

Spolu tu upozorňujeme ct. predplatiteľov na to keď niekto nedostane noviny, nech listovne alebo na korešpondentnej karte nepýta druhé, lebo to je unovňanie a i útraty, lež nech ide na poštu a osloví pošťára, aby reklamoval noviny úradne on. To je povinný učiniť každý poštový úradník úplne za darmo. Keď by niektorý to nechcel urobiť, treba to napísať do žalobnej knihy, jaká musí byť na každej pošte, alebo v liste ho udať u poštovej direkcii. Veď potom vykoná. Úradná reklamácia má ten osch, že pošťári väčší pozor dávajú na novinky a nerozhadzujú ich tak ľahkomyselne.

VYOBRAZENIE.

Už sme my veriaci kresťania dnes zajtra zo všetkého vytiačení. Od jediného pokladu, ktorý nám ešte zostal, nás chcú odtrhnúť, od viery. Ponevác ale ľud si nedá Boha od srdca vzdialiť, prenasledujú ho, ako len môžu. Preto ale nezúfajme. Berme útočisko do domu Boha, do chrámu. V chráme sa posilníme k trpezlivosti. Zabudneme tie premnohé neprávosti. Ano v chráme je potecha, duša aj v tej najväčšej miere rozžialená a rozhorčená tam spokojnosť nájde. Taký stanok nám predstavuje i dnešný obraz; na ktorom ten umelecko vystavaný chrám v tej najväčšej miere obdivujeme. Mnohé storocia, ak vrabec, preletely už nad ním; neráz sa zdvihla proti nemu ruka zrkázy; on predsa hrdo a isto hľadá k nebu, upomínajúc nás, že jedine tam môžeme očakávať koniec boja a stály pokoj; a že v nebi je ten, ktorý s pozorlivým okom spravádza všetky naše pohyby a i ozmenu dá, jestli jej hodní budeme.

Obchodné zprávy.

1. Zbožie: Pšenica 6.20—6.65 zl. Raž 5.70—5.80 zl. Jačmeň a krm 5.15—5.30 zl. do páleníc 5.60—6.30 zl. na várku 6.90—8.25 Oves: 5.80—6.10. Kukurica: 5.50—5.70. Proso: 5.25—5.75. Vo Viedni každý mc. o 50 krov drahší.

2. Olejové zrná. Lanové semeno: 10.75—11.50. Koprné semeno: 12.00—12.50.

3. Strova: Veľká biela fizuľa 8.50—9.00; tmavá 7.25—7.50 okruhlá: 8.50—9.00., drobná 9.00— tarkavá 6.50—7.00. Šošovica 9.50—15. Hrach 8.50—10.00. Čistá 12—00 21.00 zl.

4. Kupecké zelinové plody: Mak 18—19. Burgyňa 1.50—1.60. Cibuľa 5.00—7.10. Cesnak: 19—25 zl. Petržel: 5.00—9.00. Paprika 135—140 zl.

5. Potrava: Seno. Lúčne seno. 2.40—2.90. Lesné a horné seno 2.40—3.40. Slama. Na postielanie: 1.40—1.50. Žup 1.60—1.80.

6. Siatie: Červená datelina 35—40. Lucerna 40—46 zl. Jarní ladník 8—9 zl.

7. Hospodársky dobytok: Dovezeno bolo: a 263 hospodárskych volov; 230 dojných kráv. Následovné boly ceny: Vyborná pára volov do jarma do 385—400 zl. Dojné kravy: za jeden kus 65—120 zl. Trh na ovce: Dovezeno bolo 7547 kusov oviec Ceny: 16—23 zl. za páru, a 20—24 kr. za živý kilo. Svinový trh: za kilogram 48—49. V salašoch 10086 kusov bolo umiestnené.

8. Zverové dorobky: Med žltý kvapkaný: 32—33 zl. Vosk 164—165. Vajcá 37—43. Loj. Maslo I. 80—160 zl. II. 70—120 mc. Slanina 46—47.50., udená 50—51 zl.

Zodpovedný redaktor: Gerhard Németh.

Odpredaj Chikagovskej zbierky

a rozposielka 12 cenných predmetov len ešte za krátky čas potrvá. Každý tedy vo svojom záujme čím skôr nech si nadobudne, pretože taká príležitosť viacej nepride, týchto **12 cenných predmetov**, medzi ktorými sú aj jedny utešené a **dobro remontoirové hodinky** do vaku, za lacnú cenu

za 4 zlaté

sa rozposiela. Jedny akkuratne chodiace remontoirové vačkové hodinky nikelirované, jedna krásna refážka na hodinky, 1 krásny a trvanlivý vaček na koruny, 1 pekná zápisnica, 2 gombíky na rukávky s pozlaceným zátvorom, 1 dobrý perový nožík, 1 ustrojná ceruza a vačkový stroj na oheň, veľmi cieu primeraný, 1 krásna ihla do šatky na hrdlo, 1 zrkadlko do vaku, 1 korytnáči hrebeň do vaku a jeden žartovný predmet, všetko spolu 4 zl. Samé hodinky sú hodné tie peniaze a naspák dám každému peniaze, jestli hodinky dôkladne nechodia. Kto jedny dobré a lacné hodinky chce, hneď nech si zaopatrí.

Rozposiela sa poštovou doberkou. 1—3

** Sklad na hodinky u RABINOVICZ-a **
Viedeň, I., Wallfischgasse 4/S. N.

Brnenské SÚKNO

Najmódnejšie látky a ostatky.

Bezprostredný a najlacnejší prameň, najkúsnejších a najvýbornejších výrobkov!

Pýtajte si

hojnú zbierku tých najnovších jasenných a zimných látok kamgarnov, palmerstonových, ševiotových a lodenových látok zo skladu kr. a cis. výsadných jemnosúkených fabriek na vlnené tovary

MORICA SCHWARZ
v Zwittau (Brno) 15.

Aj tá najmenšia miera je k dostaniu. Čo nezodpovedá, naspák sa prijme. Ukážka zdarma. Rozposiela sa doberkou.

Tisíce uznání.
Ukážky bez objednania naspák sa požadujú.

OZNAMY PRE NAŠE NOVINY VYLÚČNE OZNA-
MOVÁCA PISÁREŇ VILÉMA FRIEDENSTEINA
(BUDAPEŠT, BÁLVÁNY-U. ČÍS. 2.) PRÍJÍMA.

J. STOWASSER

strojiteľ hudbných nástrojov, cis. a kr. dvorný dovážateľ.

V BUDAPEŠTI,

II., okres, Lánchid-ulica 5.

Predáva fúkáče, faháče a bijáce hudbné nástroje, výborné, silnozvučne cimbalmy a o ich podstatných čiastkach

veľký obrázkový cenník na žiadosť zdarma a bez poštového poplatku posielá.

Stranivá nezhubiteľných silných organových harmoník má sa osobitný cenník žiadať.

9—14

Napravovanie všeliakých zvučných nástrojov a harmoník za najlacnejšiu cenu sa vykonáva.

Staré zvučné nástroje sa zameňujú.

Obečné bubny.

!! Nech sa páči prečítať !!

Zakiaľ zásoba potrvá, od dneška dám veľké, hrubé, teplé, veľmi mocné a krásno čiarkované

„Husárske koňské pokrovcy“

Nepáčili sa tovar, bez meškania naspák prijmem a peniaze vrátim. Tieto čarokrásne pokrovcy sú 190 cm. dlhé a 130 cm. široké.

1 kus 1 zl. 60 kr., jeden pár 3 zl. 10 kr.

Žlté flakerské pokrovcy krásno čiarkované s bordurami 190 cm. dlhé a 135 cm. široké 2 zl. 50 kr. 155 cm. široké, dvojnásobné, pevné, hrubé, fajnove, 1 kus 3 zl.

200 pánskych,

novovynajdutých, teplých, trvácich krásnej farby tigrových oblekov; pozostáva z nohavíc a jedných rukávov, len 1 zl. 75 kr. Oslobodí toto rúcho od premoknutia a zimy. K tomu jedna astrachanová čapica, teplo futrovaná 1 zl., 6 párov zimných pančoch 1 zl., 1 ženský laiblík z berlínskej vlny najmódnejšej a najkrásnejšej farby, k telu prilíha a veľmi je teplý, cena v každej veľkosti 1 zl. 90 kr., 1 ženský ručník z vlny s okrajkom v každej farve 1 zl. Len za hotové peniaze alebo pod doberkou posielame. Kto objedná niže dvoch zl. vopred musí peniaze poslať.

F. RABINOVICS-A

sklep, vo Viedni,

1—3

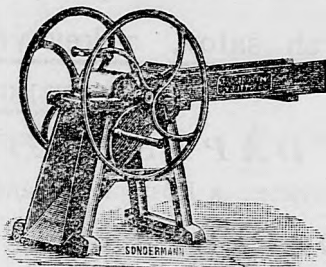
I. WALLFISCHGASSE 4. M. N.

Cteným pp. hospodárom odporúčam nasledujúce

HOSPODÁRSKE STROJE.

Amerikánske bubnové sečkovice:

s jedným pohonným kolom
a troma nožmi
č. II. zl. 27.— III. zl. 30.—
s jedným pohonným kolom
a štyrma nožmi
č. III. zl. 31.50. IV. zl. 40.—

s dvoma pohonnými kolami
a troma nožmi
č. II. zl. 31.— č. III. zl. 35.—
s dvoma pohonnými kolami
a štyrma nožmi č. III. zl. 36.50.
IV. zl. 48.— VRV zl. 56.—

Ručné mláčačky najúplnejšieho zostavenia s pohonným kolom a ochrannou pokrивkou na ozubené kolá — — — — — zl. 89.—

Žentúre, väčšie mláčačky a rozličné mlacia garnitúry dľa môjho cenníku.

Rajtáre (Vejačky) novos zdokonalené s prístrojom na regulovanie vetra miešákom na plevy a s 12 riečicami — — — — — BR III. zl. 60.— BR IV. zl. 63.—

Triery rozličnej veľkosti na čistenia a vylučovania rozličného obyľia dľa zvláštneho cenníku.

Rozsevačky tak zvané „Tatra“ upotrebujú sa s veľkým prospechom jak na rovine tak i vo vrškovatých krajoch 11 radová zl. 200.— 13 rad. zl. 220.— 15 rad. zl. 245.—

Šrotovníky na šrotovanie jačmena, kukurice a p. č. II. zl. 35.— č. III. zl. 50.—
Šrotovníky ku pohybu pomocou žentúra — — — — — č. IV. zl. 90.—

Struhadlá na burginu a zemiaky č. I. zl. 15.— č. II. zl. 24.— č. III. zl. 20.— č. IV. zl. 30.—

Stroj na rezania kapusty — — — — — zl. 24.—

Stroj na vymrvanie (moržovanie) kukurice — — — — — zl. 26.—

Pluh tak zvaný „Uhorský“ s kolieskami a rezervným ryľom — — — — — zl. 23.—

Ostatnie druhy pluhov dľa môjho cenníku.

Železné trojdielové brány — — — — — zl. 26.—

Amerikánske hrable „Triumpf“ s 28 ocelovými zubami — — — — — zl. 96.—

Stroj na lámánie stromovej kôry pre garbiarov a drevokupcov zl. 130.— a zl. 160.—

Mačkaďlá na sklad a borievky — — — — — zl. 170.— a zl. 180.—

Mlinky na syr — — — — — zl. 75.— a zl. 95.—

Železný amerikánsky mangel na prádlo — — — — — zl. 50.—

Okružné píly (cirkuláre) — — — — — zl. 75.— a zl. 90.—

Decimálne váhy	na kgr.	25	50	100	150	200	300	500	750	1000
	cena zl.	10.—	13.—	15.50	18.—	22.50	24.50	33.—	42.—	58.—

Obrazkové cenníky v troch rečiach zašlem na žiadosť franko.

— Ceny rozumejú sa v mojej dielni vo VEL'KEJ-BYTČI —

MICHAL TRESKOŇ

18-16

strojník a majiteľ dielni na hospodárske stroje

VEL'KÁ-BYTČA. (NAGY-BITTSE, TRENCSÉN MEGYE.)

RÉTAY a BENEDEK

PREDTÝM

KRISZTA A JEHO SPOLOČNÍK,

dielňa omšových šatov, cirkevných náradí, zástav a spolkových praporov.

V BUDAPEŠTI, IV. Lipót-utca číslo 21.

Jediní dovážači, Osvieten. a Dôstojného pána kaločského arcibiskupa Juraja Császku a

— „BUDAPEŠŤANSKÉHO OLTÁRNEHO“ —
spolku.

Odporúčajú svoj hojne nastrojený sklad, menovite:

(.išové šaty, kostolné prapory, hasičské, školské, spolkové pohrabné, remeselnícko-spevove-spolkové zástavy. Monštrancie, kalichy, cíloria, kríže, kadidlá, oltárové lampy, sviečne, ligotavé sviečne, sochy vo veľkom výbere. Prijmeme i maľovanie štaciových obrazov, svätých obrázkov, oltáre, mariánske tróny, Kristové hroby a kazateľnice podľa jakéhokolvek kresu umelecky vyhotovujeme. Cirkevné látky, čipky, stenové krížiky, kríže na pút vo veľkom výbere sú na našom sklade.

Na žiadosť ochotne posielame bez poplatku, soznamy ceny príhodne vzory.

7-13

Veľbným farským úradom.

Tlačiareň „Svätého Gerharda“ s úctou na vedomosť dáva, že od týchto čias všetky cirkevné výtisky bude na sklade držať, a za najlacnejšiu cenu budú k dostaniu. Posávaď na sklade sú a hreď sa môžu poslať: Testimonium Confirmationis 100 kusov 50 kr.

Výťah z krstnej matriky: 100 kusov 60 kr. — Smrtný oznam: 100 kusov 70 kr.

Krstné, sobášne a smrtné listy,

na jemnom silnom papieri: 100 kusov 1 zl. 20 kr.

Ďalej k dostaniu sú:

knížečky pre údy občianskych spolkov a knížečky splácováce.

Kus týchto 12 stranových knížečiek so silnou obálkou na osmorke predávame za 3 kr.

Okrem toho tlačiareň „Sv. Gerharda“ prijme jakéhokolvek narídenie, cirkevné, obecné a súkromné odtisky a odposiela ich za najkratší čas, a za najlacnejšiu cenu; silný dobrý papier dáva a krásne vyhotovuje.

S úctou prosíme veľbných pánov farárov, predstavených obcí, údy rozličných spolkov a každého katolíka, aby si od týchto čias tlačiarne výtisky nie v židovskej tlačiarne alebo v takej, ktorá nemá žiadnych zásad, kupovali, lež aby vyhľadali katolícku tlačiareň „Sv. Gerharda“, ktorá im vždy stojí na službu, a aby takto podporovali katolícku vec. Podajme si všetci ruky, vtedy sa budeme dobre mať.

Naša tlačiareň jakožto neohrozená zastupiteľkyňa katolíckych záujmov, bude sa s tým honosiť, jestli že požiadavkam v každom ohlade môže zadosť učiniť a si chválu získať od tých, ktorí si u nej kupujú.

S úctou

Budapešť, 1895. (VIII., Práter-ulica 44.)

Tlačiareň „Svätého Gerharda“.